UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Curatoribus furioso.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

ſtituere. ff. de rei ven. ⁊ l. ſi culpa. eo. ti. ⁊ ibi no.

§. Si ius. In text. ibi, reſtaurari debere, quatenus de facto exiuit de bonis eius. h. d.

LEX IIII.

Quod Tñ. In tex. ibi poſſidere, ꝙ declara, vt l. iij. ⁊ l. fi. C. de metal. lib. xj.

LEX XV.

Magis puto ex ſententia.

§. Si pupillus. In gl. iij. ibi. Item qd ſi rē alienam ibi. ſi. n. vt pupillaris exiſtens venditur, in fi. gl. Pro hoc. j. de verb. ſig. l. bonoꝝ. ⁊ l. ſeruos. j. de leg. iij. Sed quero, quid ſi pupillus hꝫ poſſeſſionem, ſolam, nunquid tutor poterit alienare: Rñ. ſic, ſm Jac. de Are. cū de poſſeſſione nil dicat in oratione. Itē p hoc facit, q2 ſine tutore poſſeſſio alienari nō pt, ergo cū tutore ſic, vt. j. d acq. poſ. l. j.

1 ☞ Snia qñ exequitur ꝯ pupillum, dꝫ primo exequi in nominibus debitoꝝ.
2 Commiſſarius pt alienare res hereditarias non dꝫ prius incipere ab immobilibus qꝫ a nominibus debitoꝝ.
3 Decretum iudicis dꝫ precedere venditionem rerum minorū.
4 Conſanguinei pupilli requiruntur in alienationibus reꝝ pupilli.

1 §. Non paſſim. In tex. ibi, vel in noibus. not. ex hoc tex. arg. ſm Dy. ꝙ ſi † aliqua ſnia lata eſt ꝯ pupillum, ita ꝙ opꝫ ſniam executioni mandari, primo dꝫ incipi a noibus debitoꝝ, anteqꝫ ad immobilia perueniatur, aliud aūt in maioribus obſeruatur. l. a diuo pio. §. in venditione. j. de re iud. Sed hoc eſt ſpāle fauore pupilli, q2 potius expedit pupillo bona habere, qꝫ noia debitoꝝ, cum debitores d
2 facili ad inopiam peruenire poſſint. Item no. † ſm Dy. ꝙ commiſſarij in caſibus in quib. pnt alienare, non debent prius incipere ab immobilibus, qꝫ a noib⁹ debitoꝝ. Pro hoc facit l. Ariſto. ⁊ l. igitur. j. de iure delib. ⁊ de ven. in poſ. mit. l. j. in tex. ibi, item requirat. Ibi ſi mō vrgeat. No. ꝙ demum qñ creditor vrget ad debitum vſuraꝝ peruenitur ad venditionem reꝝ pupil
3 larium ob es alienum exineum. Et hoc §. not. † ꝙ decretum dꝫ precedere vēditionē, alias venditio eſt ipſo iure nulla, niſi principali beneficio confirmetur, vt l. ij. in fi. ſ. eo. Item not. ex ſeq.
4 §. in primis † igit. ⁊c. ibi, requirat ergo conſanguineos pupilli, ꝙ qñ fit alienatio reꝝ pupillarium conſanguinei pupilli ſunt vocandi. In gl. hoc non fit neceſſario. ⁊c. adde alium caſum ⁊ ſi aliunde pupillus ali non poſſit, vt C. de ſacroſan. ec. l. ſancimus.

§. Illud. Querit Jac. de Are. an iudex in cuius territorio ſunt res iſte ſite, poſſit interponere decretum dt ipſe ꝙ ſic, per l. ſi predium. C. de pred. min. ſed in tutela eſt ſecus: vt l. iuriſperitos. §. cum oriundus. ſ. de excu. tu. Et de materia huius l. vide quod not. per Mod. ſ. de tut. ⁊ cu. da. ab his. l. pupillo. ⁊ l. ſi predium. ſ. alleg.

§. Ne Tñ. in gl. an autem viatori huic. ibi. C. de accu. l. ea quidē. ⁊ vide quod no. ex de pba. c. qm̄ ꝯ falſam. Et qd de iure illo ⁊ qd de referendarijs ⁊ qd de inqſitoribus ⁊ qñ ſunt iurati ⁊ qñ non, ⁊ quis ſit effectus eoꝝ, vide que hñr ex de accu. c. ſicut. ⁊ c. cum parati. ex de appel.

1 ☞ Minor poteſt rem permutare cum alio.
2 Permutans rem ſuam videtur facere rem ſuam meliorem.

1 §. Si es alienum. Querit hic † Jaco. de Are. nunqd minor poſſit rē ſuaꝫ cum alio pmutare. hic eſt arg. ꝙ non. Ibi, vel alia comparare. In ꝯrium dt ipſe. eſt l. cum hi eam tranſactionem. ſ. de tranſa. q2 quod in eius fauorem introductum eſt, non dꝫ in eius leſionē reuerti, vt quod fauore. C. de legi. Et ſi apparet euidenter me-
2 liorem conditionem facere. Item facit, ꝙ † qui rem ſuā pmutat interdum, meliorem conditionem ſuam non facit. l. iubemus. C. de ſacroſ. ecc. cap. vt ſuper. extra de reb. ec. alie. vel non.

LEX VI.

Ed ſi forte. In tex. ibi, nulla. n. cōio. no. ꝙ vbi non eſt cōio non hꝫ locum diuiſio. Sed tñ interduꝫ, lꝫ ſit perempta cōio, agitur cōi diuidundo, vt l. ſi quis. cōi diuid.

§. Si pupillus. Per iſtum §. Dy. dt, ꝙ ſi eccleſie bona legitime ſunt obligata, tunc poteſt creditor vendere ſine decreto.

1 ☞ Teſtator ſi promiſit vendere fundum pro tanto, ſi non vendidit: ſed dedit in ſolutum, vꝫ.
2 Epiſcopus concedendo licentiam vendenti rem minus damnoſam, male facit, q2 dꝫ ſpecificare.

1 §. Si pretor. Quero, † in primo dixit ſic, teſtator pmitto tibi vendere fundum p [...] non vendidit, ſed dedit in ſolutum, an valeat. Et vr ꝙ non [...] hic ꝯrium credo, ꝙ datio in ſolutum eſt ſimilis venditioni [...] tis. j. p emp. ergo, ⁊c. Preterea caſus eſt in ſimili in l. ij. ſ. [...]
2 Item facit ſecundus † punctus ad q. ꝙ ſi eps dat licentiam vendenti rem minus damnoſam, male facit eps ſic concedendo [...] dꝫ ſpecificare: ſed ſi concedit, vꝫ.

LEX IX.

Quamuis. Factum anteceſſoris ſt [...] re, ſucceſſor. h. d. Not. ꝙ ſucceſſor pñs, punit predeceſſorem precedentem de fraudulenta venditione ſm Dy.

LEX X.

I. licite Exceptio qͥ incipit competere venditori poſt ꝯctum, tranſit ad emptorem. h. d. De iſta materia dixi in l. cuꝫ vir. j. de [...] cum venditionis ius poſt venditionem tranſit [...] ſucceſſorem. Circa ꝙ dic. ꝙ ius agendi acquiſitum poſt venditionem non tranſit ſine venditoris ceſſione. vt hic. ⁊ l. quidā. §. ſi annua. ij. rñ. ſ. de pecu. niſi cohereat perſone venditoris [...] d. §. ſi annua. ij. rñ. non aūt de iure qͥſito ante venditionem. [...] an ⁊ qñ tranſeat, ⁊ qualiter, vide p Dy. in l. flumen. §. adijcit [...] j. de dam. infec. ⁊ l. ſi tertius. §. ſi prius. de aqua plu. arc.

LEX XIII.

I fundus. In §. quanqꝫ. ibi, cū fructibus [...] No. ꝙ vbi tutor vendidit predium ſine decreto, pupillus non pt predium vendicare cum fructibus niſi reſtituto pretio, q quidā pretium fuerit viſum conuerſum in eius vtilitatem, ſm Jacob. de Are. quod no.

De curatoribus furioſi & alijs. &c. Titu. x.

LEX I.

Ege xij. tabularum. [...] ibi. quod ſi euenerit. hoc, ſi eſt certum, ſi non eſt dubium, tunc tandiu erit in cura, quando iudice fuerit pronunciatum cum ad bonos mores reuerſum, ⁊ rō adminiſtrationis reddita ſi cōm Jac. de Are. ¶ Quero, an interdicatur a lege vel ab homine, furioſo adminiſtratio, ⁊ habuiſtis tractatum in l. is cui [...] de teſta. ⁊ dixi in l. is cui. j. de verb. obl. ⁊ gl. tꝫ ꝙ per iudicem [...] ⁊ vide bene circa iſtam materiam.

Alia lectura.

§. Sed Nunquid in alienatione ante interdictionem [...] digo ſubueniatur quoquo modo. Dic ꝙ ſic. [...] ita adde iſtam gl. quaꝫ nullus allegat in l. patri pro filio. [...] fi. iuncta gl. cum tex. ſ. de mino.

LEX II.

Ed ⁊ alijs. No. qui ſunt alij. ⁊ gl. enumerat [...] ⁊ vide eam in l. j. in fin. cum l. [...] j. de poſthu. ⁊ gl. bene alleg.

LEX V.

a Urator. [a] No. ꝙ ſi eſt aliqua ciuitas, que [...] vnum qui fuiſſet ſenator, verbi gratia, ꝯ eum non dꝫ veniri ad ſecundum decretum [...] ꝯ alias perſonas: ſed dꝫ dari curator bonis, vt in iſtam l. quod tene menti.

ADDITIO.

a THO. ¶ Curator. Uide Bal. in rub. C. de ſucceſ. edict.

Alia lectura.

§. Iſtam Legem not. quam nemo allegat, niſi Dy. [...] quodam ſuo conſilio.

LEX VII.

Conſilio ⁊ opera.

§. Cu

§.Cum dementis. Contra exceptionẽ rei iudicate curatoꝛis pꝛimo
remoti daꝛ heredi furioſi replicatio,p ꝯ ſcdm curatoꝛem,q cõ-
demnari facit pꝛimũ,ꝛ eũ:ſed daꝛ replicatio ipſi pꝛimo, qꝛ fuit
conuerſa pecunia in vtilitatẽ dementis,q̃ pt eſſe rõ. quare iſto
ſcdo loco ageret cum curatoꝛe pꝛimo remoto,cum condẽnatus
fuerit ad pecuniam ſecundi curatoꝛis.quod ꝓbat tex. ibi.ex ꝯ-
demnatione,ꝛc.vnde venit ꝙ iſte pꝛimus remotus vtatur exce
ptione rei iud.ꝛ hoc voluit dicere gl.ꝙ iſte pꝛimus curatoꝛ fuit
in parte condemnatus.in parte abſolutus.text.hic innuit.Jō
ſit verius ꝙ exceptio rei iud. competat ipſi curatoꝛi remoto.
Et ſi dicas ꝙ non ꝓdeſt condemnato ſoli.l.euidenter.de exce.
rei iud.ꝛ not.in l.j.C.ſi plu.vna ſent.Dico quod ita ꝓdeſt ſnia
condemnato ꝛ ſoluenti ſicut abſoluto:vt no.in l.ex moꝛte.C.ad
l.Aqui.ꝛ l.ſi quis cum totum.§.pe.de excep.rei iudi.

§.Queſitum. Cum vni rñr,alteri vr̃ eſſe rñſum.h.d.
Secundo habes limitationem.l.j.C.
ſi vnus ex plu.ꝛ l.decreto.ſ.de admi.tu.ſcꝫ quod tunc habeat
adminiſtrationem inſolidum.qñ alter non ꝯdicit.Jtem induci
tur p Jac.de Are.ꝛ Dy.ad queſt.ſi vnus conſtituat,ꝛ alter po
ſitionem confiteꝛ,ꝛ alter negat,hoc veꝝ ſibi nocet.ꝛ ꝓbatur ſic,
qñ aliqs obſcure ꝓtulit,hr̃ perinde ac ſi pꝛotuliſſet id, ꝙ ſibi
plus nocet.de etate.§.qui tacuit.ſ.de interr.act.Et qđ pꝛocu
ratoꝛ repñtet perſonam dñi.Jſta q.fuit Odof.antiquitus ꝛ eã
pꝛoſequitur in l.j.de confeſ.ꝛ ibi.p Cyn.ꝛ Nic.de mat.ꝛ vide
quod no.per Jo.And.in c.ſi duo.ex̃ de pꝛocu.lib.vj.ꝛ vide qđ
no.in q.j.in gl.que incip.admitti.

Alia lectura.

§.Jſte Eſt ſin.§.ꝛ oẽs iuriſperiti alle.ipſum.¶Op.ꝛ vr̃
ꝙ ꝯctus non ſit iuris.gl.nõ ſol.Ep.qꝛ ſoluere eſt
dare,ꝛ dare eſt iuris.l.vbi aũt.in fi.j.de verb.ob.ergo eſt iuris
ſoluere,ſolue vt dixi tibi ſup rub.j.de ſol.l.ſi ita ſtipulatus.§.
a pñt.j.de verbo.obl.Ulterius dr̃[a] hic in tex.alienare:qđ iuris.
Gl.đt idem:qꝛ cum de ambobus interrogaui,ꝛ de vno rñ.ꝛ de
alio vr̃ idem rñdere.Jn ꝯrium facit l.ꝛ ſi ſine.§.ſed ꝙ Papi.
ſ.de mi.vbi de vno rñdendo affirmatiue,alio vr̃ negare.ꝛ cla-
rius in c.nonne.ex̃ de p̃ſum.hr̃ ꝙtum eſt ꝓximum puto glo.di
cere veꝝ,vt apparet ex fi.illius §.Papinian⁹.¶Ultimo[b] iſte
§.inducitur in ar.feciſti duos ꝓcuratoꝛes in iudicio ad rñden-
duꝫ poſitionibus.ꝛ vnus dixit,credit:alter vero đt,non credit.
ꝛ queritur qđ iuris.Dy.ꝙ eſt hic ar.quod dꝫ ſtari neganti.Et
mihi vr̃ ꝙ Jnno.teneat idem,qꝛ hr̃ pꝛo non rñſo:ꝛ ſic pꝛocedit
tanꝙ ꝯ contumacem.Et iſta rñſio obſcura non vꝫ.l.de etate.§.
qui tacuit.ſ.de inter.act.ꝛ de hoc đt Jnno.extra de pꝛoc.in c.
in noſtra pꝛeſentia.circa pꝛin.

ADDITIONES.

a THO.¶Ulterius dr̃.Uide tex.ꝛ gl.in c.pꝛudentiaꝫ.in pꝛin.
de off.dele.ꝛ Ang.in auth.de heredi.ꝛ fal.§.hinc nobis.in fi.
Pe.de An.ꝛ Jnn.in c.literas.in pꝛin.de conceſ.pꝛeb.ꝓ illum
tex.vide gl.in ſimili ꝯ in c.poſtulaſti.de reſcri.ꝛ Bal.in j.cõſti.
C.in §.quib.dum rñdet ad l.cum tabernam.§.idem q̃ſiꝫ.de pi
gno.ꝛ Barb.in cle.ne Romani.§.eo tñ.de ele.ꝛ Bald.in d.l.ꝛ
ſi ſine.§.ſed ꝙ Papinianus.in pꝛin.de min.ꝛ Jo.in l.eius qui.
in fi.ſi cer.pet.ꝛ Abb.in c.fraternitatis.in j.no.de teſta.ꝛ Bal.
hic cum Bar.
b THO.¶Ultimo.Uide do.alleg.Bar.hic in c.ſi duo.de ꝓcu.
in vj.poſt glo.

LEX IX.

Cuius bonis No.iſtam l.ꝛ iſtud quod hic
dr̃,ꝙ officium curatoꝛis dati
bonis,non tranſit ad heredem.

LEX X.

Iulianus Bona lex eſt ꝛ inducitur in arg.ad
q.de erroꝛe,an impediat tranſlatũ
dñium:non pꝛoſequoꝛ.

LEX XII.

Abagnato No.ꝙ curatoꝛes non pñt minue-
re de bonis furioſi,niſi quatenus
adminiſtratio exegerit.

LEX XIII.

Sepe ad alium No.ꝙ curatoꝛ furioſi ꝛ
pꝛodigi eſt legitimus.ꝛ
ꝙ in defectum ꝓueniatur ad datiuuꝫ.Sed qđ de mu
to vel ſurdo,vel aliter impedito,an curatoꝛ eſt legiti
mus vel datiuus:eſt datiuus,ꝛ tꝫ gl.C.de epi.aud.l.de creatio
nibus.ꝙ in illis duobus ſit legitimus.idem tꝫ Inſti.de cur.§.
j.Gl.vr̃ aliter dicere in l.j.in fi.cum l.ſeq.ſ.de poſtul.ꝛ ibi vi-
debitis no.per gl.

LEX XV.

a Et mulieri Uide quod no.Sepul.[a] in tit.de
act.§.finitur.ver.ſed vtꝝ.ꝛ habe
tur in l.ſi quis cum ſciret.j.pꝛo empt.

ADDITIO.

ALEX.LOS.¶Et mulieri.Jn ſcriptis exẽplarib⁹ non addu
citur iſtud dictum Spe.quod adducit Bar.in l.lectura hic,mi
nuſqꝫ in Spec.ſub tit.alleg.quod ad rem facere comperi.

LEX XVI.

Si furioſo Notab.eſt iſta lex,ꝛ nota.a ſuo te-
nemente.

Lectura Nicolai de Neapoli.

LEX I.

1 ☞ Subſtitutio facta pupillo ꝛ furioſo an ſit exemplaris vel
pupillaris.remiſſiue.ꝛ quid.
2 Si curatoꝛ datur minoꝛi ꝛ pꝛodigo ſimul,ꝛ non ſit pꝛodigus.
Adminiſtratio an interdicatur pꝛodigo a lege vel ab homine.
3 Furioſus ꝛ pꝛodigus an in delictis equiparentur.

Lege xij.tabularum. Jn l.
cura-
toꝛem ei.ſ.ſi non hꝫ.Jn ea gl.ibi.ſ.de tute.l.q
hñt concoꝛ.l.j.C.eo.tit.Dy.foꝛmat iſtã q.ꝛ de-
1 terminat in d.l.q hꝫ.Quid ſi pupillo furioſo fa
cta fuerit ſubſtitutio,an videatur facta pupilla-
ris an vero exemplaris.Et đt ꝙ pupillaris:non aũt exempla-
ris,cum videatur habere reſpectum ad etatem:non aũt ad furo
rem.Jtem an ſi dicaꝛ curatoꝛ minoꝛi ꝛ pꝛodigo,ꝛ fit mentio in
dicẽdo ꝙ daꝛ pꝛodigo an valeat decreti diſpoſitio:vide p Dy.
ꝛ p Eld.in d.l.qui hñt.ſ.de tute.Jtem an ſi dicaꝛ ꝙ datur ma
ioꝛi ꝛ pꝛodigo,q non eſt pꝛodigus,vide plene p dñm meum in
l.is cui.j.de ver.obl.Jn gl.j.ibi,an hoc poſſit alienari.ſecus ſi
eſſet notoꝛium ipſum eſſe ꝓdigum.De q̃ plene p dñm meum in
d.l.is cui.j.j.de verb.obl.Jn tex.ibi,furioſus ſanitatem,hoc ẽ
veꝝ qñ eſt certum.Si aũt dubitatur:tunc tandiu erit in cura
quandiu a iudice erit ꝓnunciatum eum ad bonos moꝛes reuer
ſum,ꝛ rõ adminiſtrationis ſit reddita:ꝛ ſic ſm Jacob.de Aret.
2 ¶Quero †an interdicatur a lege vel ab hoĩe adminiſtratio fu
rioſo:Et habuiſti tractatum in l.is cui.de ver.obl.Et gl.tꝫ ꝙ p
iudicem.Et vide bene circa iſtam materiam ſicut iudex interdi
cit ei adminiſtrationem,ita ei concedit,vt l.nihil tam naturale.
j.de re.iur.alias p̃ſumitur eum ꝓdigum eſſe,niſi p euidentiſſi-
mas ꝓbationes ꝯ iſtam p̃ſumptionem pꝛobetur.l.non eſt veri
ſimile.in pꝛin.ſ.quod me.cã.Jac.de Are.Et qꝛ hic fit equipa
3 ratio †furioſi ꝛ pꝛodi.vide an in delictis equiparentur glo.l.ſi
quis in tñ.C.vnde vi.ibi,ſexto quero,ꝛ poteſt induci caſus in l.
fulcinius.§.adeo.j.ex qb.cau.in poſ.ea.ꝙ non equiparenꝛ,re-
gulariter aũt in acqſitionibus ꝛ obligationibus non eqparan
tur.l.in negotiis.j.de reg.iur.per ea que ibi hñr.que no.

LEX II.

Sed ꝛ aliis No.hic,q ſunt ꝛ aliĩ.ꝛ glo.nume-
rat.ꝛ vide eam,ꝛ in l.j.cum l.ſeq.
ſ.de poſt.ꝛ gl.bene alleg.

LEX III.

Cum deliberant. Jbi,bonis a pꝛeto-
re curatoꝛ.vel in-
ſtantibus creditoꝛibus,ſm Dy.alias non inſtantib.
ſi ſit notum iudici bona diſſipari,vt l.ij.in pꝛin.j.de
cur.bon.dan.quod no.

LEX IIII.

Curator. No.ꝙ ſi aliqua ciuitas hꝫ vnum q
fuiſſet ſenatoꝛ vꝛbis,ꝙ ꝯ eum non
dꝫ veniri ad ſcdm decretuꝫ.Secus ꝯ alias perſonas:
ſed dꝫ dari curatoꝛ bonis,vt vendantur,ꝛ per iſtaꝫ le
gem quam tene menti:qꝛ non eſt alibi.

LEX VI.

Obſeruare. Jn tex.ibi.circa cognitionem.
dꝫ.n.adhibere medicos vel a-
lios pꝛudẽtes viros q̃ ſciunt hoc.ſm Jac.de Are.
quod no.

LEX VII.

Conſilio ꝛ opera.

§. Curator. In tex.ibi,replicatio tex.igitur vr̄ dicere,ꝙ res non reuertitur: ꝛ ſic ē ꝯ.ſ̄.titu.pri.l.ſi fundus.§.j.ſed dt Dy.ꝙ hoc forte operatur interpoſitio decreti. Uel intellige hunc §.ſm gl.§.ſeq.que inci.ſcʒ remoto. Jmo dicere potes,ꝙ in totuʒ fuit condemnatus,ꝛ ſoluit ꝛ,hʒ excep.rei iudicate,qꝛ tm̄ operatur condemnatio ꝛ ſolutio, quantum abſolutio.l.ſi quis cum,totum.§.pen.ff.de excep.rei iud.ꝛ l.ex morte.C.ad l.Aqui.quod not.

§.Cum dementis. In ver.queſituʒ in gl.incip.recte.ibi ad exhibendum.l.ſi res.imo dic ꝙ expſſe rn̄dit ꝛ ſubijcit,eum quoqꝫ,ꝛc. In glo.ibi,cum ſimul de vtroqꝫ fuerat queſitum. Sed ꝯ hoc vr̄.l.ſi pretor.ſ̄.de iud.ꝛ l.maritus.C.de pcu.vbi ꝙ in vno concedit, in alio vr̄ eſſe prohibitum. Ad ſol.hoꝝ ꝯrioꝝ Andr.in l.apud Celſum.§.apud Julianum.de dol.excep.diſtinguit duo membra,qꝛ aliqn̄ interrogatio ꝛ rn̄ſio proferuntur ab homine,aliqn̄ a lege. Primo caſu,ſi vni rn̄r, alij qōni non vr̄ eſſe rn̄ſum,ꝛ ita loquitur l.ſi pretor.cum concor.ſuis. Aliqn̄ a lege, ꝛ tunc ſi rn̄dit vni qōni,alteri vr̄ eſſe rn̄ſum,vt hic in tex.facit l.j.C.de diuer.ꝛ temp.preſcr.ꝛ l.Aurelius.§.Sticho.de lib.leg.qꝛ indefinita equipollet vniuerſali.l.ſi pluribus.j̄.de leg.ij.Sed ſi indiſtincte per legem vni qōni rn̄deretur, videretur vniuerſaliter eſſe rn̄ſum,niſi aliquid dimitteretur a lege.ergo ꝛc. Pro hac opi.facit l.apud Celſum.§.apud Julianum.in ſi.j̄.de do.exce.per And.de Piſis.quod no.

Liber vigeſimus octauus.

De teſta.& qui teſta.face.poſ.& quemad.teſta.ſiant. Tit.j.

§.Glo. Continuat rub.duob.modis. Primo ad prima ſ̄.dictum eſt de tutelis que dantur in teſtis,ideo hic ponitur de teſtamentis. Secundo ſic,Uolumina Digeſtoꝝ ſunt diuiſa in ſeptem partes, habuimus quatuor, hic incipit quinta: vt C.de vete.in enu.l.ij.§.Quintus. Querit gl.q̄re Juriſconſultus incipit a diffinitione. dic vt in ea,que clara eſt.

LEX I.

1 ☞ Teſtamenti diffinitio facta p iuriſconſultum eſt perfecta.
2 Diffinitio dʒ ponere ſubſtantialia rei diffinite.
3 Uoluntas iuſta que dicatur,ꝛ quot modis dicatur iuſta.
4 Significatio propria potius ſumitur ex diffinitione quaʒ ex alluſione.
5 Teſtm̄ in quo filius iniuſte exheredatur,an ſit nullum ipſo iure.
6 Negatiua poſtpoſita facit equipollere ſuo ꝯrio.
7 Teſtm̄ conditum ante ingreſſum religionis qn̄ confirmetur per ingreſſum ꝛ profeſſionem.
8 Teſtm̄ proprie eſt quid intellectuale,ꝛ incorporale.
9 Statutum,ꝙ de quolibet teſtō ſoluatur gabella,vna dʒ ſolui gabella,etiam ſi mille ſcriptnre fierent.

a TEſtamentum. a Hic ponit
1 diffinitio teſtamenti. Op.legatū † eſt iuſta ſcientia voluntatis noſtre, de eo ꝙ qs poſt morteʒ ſuam fieri voluit.l.legatum.j̄.de leg.ij.ergo legatum eſt teſtm̄,qꝛ congruit diffinitio congruit diffinitum.l.j.§.j.ſ̄.de dol.ꝛ l.omnis diffinitio.de reg.iur. Sed hoc eſt falſum.l.ſi idem.C.de condict.ergo iſta diffinitio non eſt bona. Huius timore qdam dn̄t,ꝙ debeat hic ſubaudiri de eo.ſ.vniuerſo. Jſtud rephendit gl. Nam teſtm̄ eſt etiam ſi qs inſtituatur in re certa.l.j.§.ſi ex fundo.de her.inſti. Preterea pt eſſe fideicommiſſuʒ vniuerſale, vel donatio cauſa mor.vniuerſalis,ꝛ tn̄ non eſt teſtm̄,ideo dt gl.vt ceſſent oia ꝯria ſubaudias cum inſtitutione heredis. Buꝝ vr̄ mihi ꝙ iuriſcon. neſciuit diffinire teſtm̄.ꝛ ꝙ iſta diffinitio egeat ſubtili ſubaudi-
b tione,ego dico diffinitionem pfectaʒ b ſine ſubauditione aliqua,
2 ꝛ ceſſant ꝯria. Jdeo p ea declaranda ſciendum eſt † ꝙ diffinitio dʒ ponere ſubſtantialia rei diffinite, ꝛ p hoc dʒ continere gen⁹

ſub quo res eſt diffinita. Jtem dʒ continere dr̄ias,vt p hoc appareat,ꝙ differt ab alijs ſpeciebus cōtentis ſub illo gn̄e,vt p in oibus legibus in qb.diffinitio ponitur tanq̄ genus. Snia continet oem cuiuſcunqꝫ rei deliberate voluntatem. Jdeo dr̄ ſnia iudicis,tit.de ſen.qꝛ ſi deliberauit,ꝛ ſic determinauit. Dr̄ ſnia legis.l.ex ſnia.ſ̄.de teſt.tu. Dr̄ ſnia hominis,etiam ſi tacite appareat de ſua volūtate.l.impuberibus.§.pterea.de ſubſtitu. Dr̄ ſnia,hoc eſt,deliberatio ꝛ diſpoſitio teſtatoris,vt hic, ponitur p gn̄e. Ponit in diffinitiue voluntatis,hoc ponitur ad dr̄iam illius diſpoſitionis,q̄ ē enunciatiua,non voluntaria ſed diſpoſitiua,de qua plene dixi in l.ex hac ſcriptura.j̄.de dona. Ponit ēt in diffinitione noſtre,hoc eſt,noſtroꝝ q ſumus liberi ꝛ ciues Romani. Nam ſubditi alterius ptāti,vel non ciues,non poſ.face.teſtm̄,vt.j̄.eo.l.iiij.ꝛ ibi no.ꝛ l.q in ptāte.cum ſi. Po-
3 nit ēt in † diffinitione,iuſta,ꝛ iſtud verbum plurib.modis ſumitur hic. Uno mō iuſta,hoc eſt,ſolennis.ad dr̄iam non ſolennis voluntatis,q̄ non dr̄ teſtm̄:vt Jnſti.de here.q̄ ab inte.in prin. Jtem,iuſta hoc eſt legitima,ꝛ a iure pmiſſa, ꝛ non improbata. Si.n.qs inſtitueret non capacem vel turpe diſponeret,non eſſet teſtm̄.l.qdam.de cond.inſti.ꝛ l.Meuius.de cond.ꝛ dem.C.de
c her.inſti.l.j.ꝛ hoc ēt dt gl. Jtem etiā dr̄ iuſta.i.perfecta.ſic dr̄ iuſta etas,hoc eſt perfecta etas,vt.j̄.de leg.iij.l.cum filio fi. Et p hoc ego dico,ꝙ iuriſconſ.poſuit hic diffinitionē pfectam ꝛ de here.inſt.intelligit. Non eſt.n.diſpoſitio pfecta,niſi heres inſtituatur,cum non ſit diſpoſitum in quem tranſeant actiones nec qs ſit ille q pſonam defuncti repn̄tet. Oēs ergo alie voluntates q̄tuncunqꝫ de vniuerſo dn̄r imperfecte,nec p ſe pn̄t ſubſiſtere: ꝛ ſic non eſſet neceſſaria ſubauditio gl. Ponit ēt in diffinitione,de eo ꝙ quis poſt mortem ſuam fieri voluit, hoc quod dr̄ poſt mortem ſuam,ponit ad dr̄iam diſpoſitionum inter viuos. Apparet ergo,ꝙ hec diffinitio eſt bona ꝛ pfecta. Sed aliter diffiniatur Jnſt.eod.in princ. vbi dr̄ ꝙ teſtm̄ eſt teſtatio mentis. Sol. Jbi non ponit diffinitio,ſed alluſio,ſeu deriuatio vocabuli,q̄ non ponit ſubſtantiam rei. Et iſta alluſio comprehendit codicillum,q vere non eſt teſtm̄.l.ſi idem.C.de codic. Et
4 hoc dico,ꝙ ſi q̄ratur q̄ ſit propria ſignatio vocabuli, ſi collatio repugnat diffinitioni,propria ſignatio potius ſumitur ex diffinitione,q̄ʒ ex alluſione,dixi in l.cūctos populos.in materia in
5 terptationis ſtatutoꝝ. ¶ † Quero,qd ſi in teſtō filius immerito exheredatur,an iuſtum ſit teſtm̄: Glo.dt hic,ꝙ ſic,niſi expugnaretur p q̄relam,quaʒ no.qꝛ ſi loquimur de iure iſto,ſine dubio gl.dt veꝝ,vt.j̄.de vulg.ꝛ pup.l.in ſubſtitutione. Sed
d mur ſm iura noua,tunc ſi filius eſt preteritus vel exheredatus cā non inſerta vel inſerta,ſed non legitima: tunc oēs concordant ꝙ ipſo iure teſtm̄ eſt nullum,vt C.de lib.prete.auth.nō licet. ex cā.ꝛ ibi no.ꝛ ſ̄.de inoff.teſt.l.nam ꝛ hꝯs.§.j.ꝛ ibi no. Sed an interim poſſet dici aliquod,donec dicatur nullum:dicam in l.filio preterito.de iniuſt.teſt. Si aūt ponimus ꝙ ſit facta exheredatio inſerta cā legitima:non tn̄ vera,tunc ſunt opi.qꝛ gl. dt ꝙ teſtm̄ eſt nullum ipſo iure,ideo non datur q̄rela hodie niſi tn̄ inter fratres,vt no.in d.auth.ex cā.ꝛ l.nam ꝛ hꝯs.de inoff.teſt. oēs.alie glo.tenuerunt ꝯrium,vt d.ll.ꝛ ita tenuerunt oēs doctores vſqꝫ ad dn̄m Jaco.de Bel.qui tenebat opin. Mart.
e tex.in corpore vnde ſumitur.§.ſiue igitur. primo dt ꝙ debent inſeri cāe legitime:ſecundo,ꝙ debent per heredes probari,poſtea ſequitur,quod ſi predicta obſeruata non fuerint q̄tum ad
6 heredis inſtitutionem,euacuato teſtō ꝛc. Eſt ergo hic negatiua poſtpoſita,q̄ facit equipollere ſuo ꝯrio.l.legitimos.§.an ergo de legi.tu.ꝛ l.obligari.in prin.ſ̄.de auth.tu. Si ergo predicta non obſeruantur,eſt nullum ipſo iure,ꝛ ſi heres non pbat cāſ eſſe veram:teſtm̄ eſt nullum,nec eſt opus querela.ꝛ ita etiam tenebat do. Ray. Puto gl.dicere verum,primo per text.in corpore,vbi dr̄ ꝙ cā dʒ per heredem probari. Pater ergo quod dʒ adiri hereditas ad hoc,vt ſit heres,qꝛ aliter non poſſet probari per heredem. Si ergo diceres teſtm̄ non valere vel de viribus dubitari,non poſſet adiri.l.ſed ſi de ſua.j̄.de acq.her. Jtem probo per §.ſi tales igitur cās.in auth.vt cum de app.cog.vbi dicitur etiam teſtm̄ remanere in ſua firmitate,ergo apparet ꝙ ante erat validum. Et hoc eſt quod voluit dicere gl. §.aliud quoqꝫ capitulum.in d.authē.vt cum de app.cogn. vbi dt,ꝙ dʒ irritari per querelam , alias qūo fiet: Uult dicere ante aditam hereditatem exheredatus non pt conqueri.l. filium.§.ſed cum exheredatio.de ꝯtab.ꝛ ſic eſt neceſſe quod ante oia hereditas adeatur. Ad tex.q dt,ſi predicta obſeruata non fuerint quantum ad heredis inſtitutionem , euacuato teſtō, intelligo,euacuato,ipſo iure,ſcʒ qn̄ cā non eſt inſerta, vel inſerta,ꝛ non legitima, ꝛ euacuato,per querelam quando cauſa legitima eſt inſerta ꝛ non probata,ꝛ ſic verbum ſemel poſitum diuerſis modis ſumitur. Probo per rōnem vrgentem,quando lex dicit aliquid non valere pp aliquid omiſſum quod debet fi-